

тельности предусматривает решение следующих приоритетных задач:

- установление единого контроля за качеством и своевременностью проведения судебных экспертиз;
- организация научно-исследовательской работы в судебно-экспертной деятельности;
- выработка единого подхода к подготовке квалифицированных экспертов для экспертных учреждений в обозначенной сфере деятельности;
- введение более четкого дифференцирования сотрудников по уровню квалификации, опыту работы и характеру деятельности;
- решение проблем правового и организационного характера судебной экспертизы и следственной практики;
- развитие международного сотрудничества в области судебно-экспертной деятельности;
- обеспечение потребностей судебно-следственной практики в части предоставления информации справочного характера и производства судебных экспертиз.

Таким образом, реализацию указанных задач необходимо планировать и осуществлять в соответствии с Планом мероприятий, являющимся составной частью Концепции развития. При этом следует отметить, что эффективная реализация Концепции в первую очередь зависит от материально-технического обеспечения, внедрения современных информационных и инновационных технологий в деятельность ГЦСЭ.

1. Экспертные обсуждения проектов кодексов Кыргызской Республики // <http://www.advocacy.kg/index.php/1487-16-iyunya-2014-ekspertnye-obsuzhdeniya-proektov-kodeksov-kr-nachinayutsya-v-bishkeke-zavtra>

2. Положение о Государственном центре судебных экспертиз утверждено Постановлением Правительства Кыргызской Республики от 30 апреля 1999 года № 243 // Информационно-правовая система «Токтом» – Бишкек, 2010.

Кириченко Олег Вікторович
завідувач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИМ З НЕБЕЗПЕЧНИМИ ХІМІЧНИМИ, БІОЛОГІЧНИМИ, РАДІОАКТИВНИМИ ТА ЯДЕРНИМИ МАТЕРІАЛАМИ В УКРАЇНІ

В Україні складається ситуація, коли час від часу виникають різні за характером надзвичайні ситуації техногенного, природного походження, які належать до чинників, що дестабілізують внутрішню безпеку держави. Одним із чинників, що можуть створювати передумови до виникнення реальних загроз для життя та здоров'я людей, безпеці суспільства, екологічного стану держави є незаконний обіг хімічних, біологічних, радіоактивних та ядерних матеріалів. Внаслідок неправомірного поводження із цими матеріалами відбуваються пожежі, вибухи, довгострокове зараження місцевості, отруєння, захворювання, травмування населення, пошкодження споруд та транспортних засобів.

З одного боку, порушення правил поводження з цими небезпечними матеріалами несе загрозу суспільству, з іншого – ці матеріали можуть виступати як засоби для вчинення злочинів, і в першу чергу злочинів терористичної спрямованості. Крім того, географічне розташування нашої країни, її розвинутий ядерний комплекс, досвід участі у ядерних програмах СРСР потенційно визначають Україну в зоні ризику для діяльності організованих злочинних груп, метою яких є заволодіння радіоактивними матеріалами або налагодженню їх транзиту.

Правове регулювання обігу хімічних, біологічних, радіоактивних та ядерних матеріалів в Україні регламентовано рядом законодавчих актів, серед основних слід виділити такі:

- Закон України від 14.01.1998 р. «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання»;
- Закон України від 18.01.2001 р. «Про об'єкти підвищеної небезпеки»;
- Закон України від 08.02.1995 р. «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»;
- Закон України від 11.01.2000 р. «Про дозвільну діяльність у сфері використання

ядерної енергії»;

- Закон України від 30.06.1995 р. «Про поводження з радіоактивними відходами»;
- Закон України від 19.10.2000 р. «Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання»;
- Закон України від 16.11.2005 р. «Про ратифікацію Додаткового протоколу до Угоди між Україною та Міжнародним Агентством з атомної енергії про застосування гарантій у зв'язку з Договором про нерозповсюдження ядерної зброї».

Як бачимо, за роки незалежності в Україні напрацьовано значну законодавчу базу для сфери убезпечення від порушення правил поводження з цими небезпечними матеріалами, накопичено величезний законотворчий досвід, однак на сьогодні існує низка правових проблем, які залишаються недостатньо вирішеними. Зокрема, на сьогодні потребують узгодження деякі норми спеціальних нормативно-правових актів з питань забезпечення правомірною поводження з небезпечними речовинами з законодавством України, які регулюють суспільні відносини у цій сфері.

Порушення правил поводження з хімічними, біологічними, радіоактивними та ядерними речовинами можуть потягнути за собою вихід цих небезпечних предметів із-під контролю, застосування в злочинних цілях, спричинення вибухів, пожеж, підпалів, опромінення, зараження місцевості та ін.

З метою запобігання негативним наслідкам порушення правил поводження з хімічними, біологічними, радіоактивними та ядерними матеріалами в Україні створено систему правових заходів, серед яких передбачено кримінальну відповідальність за незаконний обіг цих предметів.

Аналіз норм Кримінального кодексу України дають нам підстави виділити 4 групи злочинів, пов'язаних з небезпечними хімічними, біологічними, радіоактивними та ядерними матеріалами.

1 група злочинів – це злочини, які пов'язані саме з незаконним обігом цих речовин. До таких злочинів слід віднести:

- контрабанда (ст. 201), де передбачено переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів;
- викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ст. 262);
- незаконне поводження з радіоактивними матеріалами (ст. 265), де передбачено придбання, носіння, зберігання, використання, передача, видозмінення, знищення, розпилення або руйнування радіоактивних матеріалів (джерел іонізуючого випромінювання, радіоактивних речовин або ядерних матеріалів, що перебувають у будь-якому фізичному стані в установці або виробі чи в іншому вигляді) без передбаченого законом дозволу;
- незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію (ст. 265-1). Кримінально караним є це діяння, якщо цей пристрій може через свої властивості спричинити загибель людей, шкоду здоров'ю людей, майнову шкоду у великому розмірі або значне забруднення довкілля
- погроза вчинити викрадення або використати радіоактивні матеріали (ст. 266). Обов'язковою ознакою цього злочину є те, що така погроза здійснюється з метою примусити фізичну або юридичну особу, міжнародну організацію або державу вчинити будь-яку дію або утриматися від неї, якщо були підстави побоюватися здійснення цієї погрози.

2 група злочинів – це злочини, які пов'язані з протиправними діями, спрямованими на порушення діяльності об'єктів, де зберігаються ці небезпечні матеріали:

- диверсія (ст. 113);
- напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 261), зокрема це об'єкти, на яких виготовляються, зберігаються, використовуються або якими транспортуються радіоактивні, хімічні, біологічні чи вибухонебезпечні матеріали, речовини, предмети;
- злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку (розділ XVI Особливої частини Кримінального кодексу), тобто злочини, які можуть створювати кіберзагрозу системам фізичного захисту об'єктів критичної інфраструктури.

Варто зазначити, що в умовах війни існує загроза кібератак, зокрема і на атомні електростанції, яких на території України розташовано чотири з 15 енергоблоками. За кількістю

енергетичних реакторів Україна займає 10 місце у світі та 5 в Європі.

3 група злочинів – це злочини, які пов'язані з порушенням правил поводження з цими небезпечними матеріалами:

– порушення правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами (ст. 267), тобто порушення правил зберігання, використання, обліку, перевезення вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або інших правил поводження з ними, а також незаконне пересилання цих речовин чи матеріалів поштою або вантажем, якщо це порушення створило небезпеку загибелі чи загибель людей або настання інших тяжких наслідків;

– порушення вимог режиму радіаційної безпеки (ст. 267-1), тобто переміщення будь-яким способом за межі зони відчуження чи зони безумовного (обов'язкового) відселення без надання передбаченого законом дозволу або проведення дозиметричного контролю продуктів харчування рослинного і тваринного походження, промислової або іншої продукції, тварин, риби, рослин або будь-яких інших об'єктів;

– порушення правил ядерної або радіаційної безпеки (ст. 274), тобто порушення цих правил на виробництві особою, яка зобов'язана їх дотримувати, якщо воно створило загрозу загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків або заподіяло шкоду здоров'ю потерпілого;

– порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним захворюванням та масовим отруєнням (ст. 325);

– порушення правил поводження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами (ст. 326);

– порушення правил поводження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 414), у тому числі з радіоактивними матеріалами. Особливістю цієї кримінально-правової норми є те, що суб'єктом злочину є військовослужбовець.

4 група злочинів – це злочини, де небезпечні речовини можуть використовуватися й як засоби вчинення таких суспільно небезпечних діянь, як: умисне вбивство (ст. 115); терористичний акт (ст. 258); застосування зброї масового знищення (ст. 439); розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення (ст. 440); інші злочини.

Слід зазначити, що у Верховній Раді зареєстровано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо боротьби з тероризмом» (№ 6438 від 12.05.2017) [1], відповідно до якого шляхом внесення відповідних змін до Кримінального кодексу України та законів України «Про боротьбу з тероризмом», «Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання» в частині визначення понять «ядерний тероризм» та «акт ядерного тероризму», а також встановлення кримінальної відповідальності за вчинення терористичних актів із застосуванням ядерної, хімічної, бактеріологічної (біологічної) та інших видів зброї масового ураження, її компонентів або проти об'єктів підвищеної небезпеки.

Зокрема, пропонується визначити:

1) ядерний тероризм як злочини, що вчиняються з терористичною метою з використанням або щодо ядерної зброї, ядерної установки, радіоактивного матеріалу, об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, та спрямовані на масове знищення людей, заподіяння тілесних ушкоджень чи іншої шкоди їхньому здоров'ю та/або заподіяння шкоди власності чи навколишньому природному середовищу;

2) акт ядерного тероризму – вчинене з використанням або щодо ядерної зброї, ядерної установки, радіоактивного матеріалу, об'єкту, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, злочинне діяння, відповідальність за яке передбачена ч. 2 ст. 258 Кримінального кодексу України.

Ядерний тероризм належить до нових видів протиправної діяльності. Тому ця проблема актуальна для України як країни з розвинутою ядерною енергетикою. Особливо після того, як контроль над частиною території України перейшов до терористичних угруповань («ДНР», «ЛНР») та Російської Федерації.

Так, експертна спільнота InformNapalm.org ще 2015 року в матеріалі «Ядерний тероризм» і ««Брудна бомба» у «ДНР»» повідомляло, що на підконтрольній так званій «ДНР» території Донецького заводу хімічних виробів розташований могильник радіоактивних відходів і відпрацьованого джерела іонізуючого випромінювання (близько 150 контейнерів). Ситуація щодо забезпечення режиму зберігання радіоактивних відходів та джерел іонізуючого випромінювання залишається неконтрольованою і ускладнюється у зв'язку із тим, що

через потужні вибухи верхній шар могильника зазнав часткового руйнування. Також, за даними інсайдерів, існує велика ймовірність використання окремими угрупованнями «ДНР» радіоактивних відходів та джерела іонізуючого випромінювання у виготовленні так званої «брудної бомби» або передачі (продажу) її іншим терористичним організаціям [2].

1. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо боротьби з тероризмом» (№ 6438 від 12.05.2017). [Електронний ресурс]. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=6438&skl=9 (дата звернення: 05.02.2020).

2. Уряд пропонує ввести до законодавства поняття «ядерний тероризм». [Електронний ресурс]. URL: <http://qha.com.ua/ua/viina-bezpeka/uryad-proponu-vvesti-do-zakonodavstva-ponyattya-yadernii-terorizm/17853/> (дата звернення: 18.10.2018).

Адилов А. Н.

начальник факультета № 4
(по подготовке научных
и научно-педагогических кадров)
Академии МВД Кыргызской Республики,
доктор юридических наук, профессор

Момунбеков Т. Б.

адъюнкт очного обучения
факультета № 4 Академии МВД
Кыргызской Республики

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО ПО ПРОЕКТУ «CRIME PREVENTION» КАК ОСНОВА ЦЕНТРАЛЬАЗИАТСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

***Аннотация:** Реализация проекта «Crime Prevention» и дальнейшее развитие подразделений по борьбе с организованной преступностью.*

***Ключевые слова:** Международное сотрудничество; организованная преступность; проект «Crime Prevention».*

Состояние организованной преступности в Кыргызской Республике вызывает серьезную озабоченность. В последние годы отмечается значительный рост тяжких преступлений, совершаемых организованными преступными формированиями.

Принимаемые меры не всегда адекватны преступным проявлениям, которые порой недостаточно скоординированы и согласованы. В результате увеличиваются масштабы организованной преступности, возможности ее проникновения в экономическую, политическую, социальную и финансовые сферы, оказывающие дестабилизирующее влияние на весь ход социально-экономических преобразований.

Сложившаяся криминогенная обстановка и общественно-политическая ситуация настоятельно диктует необходимость принятия соответствующих мер, направленных на совершенствование информационного обеспечения, на оптимизацию правовой базы, проведение конкретных согласованных мероприятий правоохранительных и иных органов системы уголовной юстиции в борьбе с организованной преступностью.

Организованная преступность – опасное социальное явление, создающее реальную угрозу государственной безопасности. Она носит транснациональный, международный характер (наркобизнес, коррупция, контрабанда, терроризм, экстремизм, торговля людьми, оружием, технологиями и т.п.) с широко разветвленными, законспирированными преступными связями. Оргпреступность упрямо противодействует экономическим, социальным, политическим преобразованиям в странах СНГ, в частности, в Центрально-азиатском регионе.

После развала СССР (1991 г.) оргпреступность приобрела массовый характер. Борьба за сферы влияния, приватизация госсобственности, рейдерство, возникновение подставных фирм, самозахват земельных угодий, нарушение пограничного режима, религиозный экстремизм, участвовавшие террористические акты и другие проявления агрессивности оргпреступности требовали принятия энергичных мер по обеспечению общественной безопасности, укреплению государства.

Одной из таких мер в плане реализации общегосударственной программы укрепления законности и правопорядка в Кыргызской Республике на 1992-1997 годы стало созда-